

Cambres, per a què?

Les cambres de comerç continuen sent objecte de crítica i debat un segle després de la seva constitució. La duplicitat de funcions amb determinats organismes de l'administració, l'obligatorietat dels empresaris d'associar-s'hi i la nul·la o escassa influència sobre determinats serveis públics que els afecten (gestió d'aeroports, fires...) fa que el seu paper sigui objecte de contínua revisió pels sectors econòmics més liberals.

Les cambres van néixer al final del segle XIX com a institucions apolítiques, d'associació voluntària, amb poques atribucions i recursos econòmics. A poc a poc, van guanyar protagonisme en la vida econòmica, fins arribar a l'actualitat, que són corporacions de caràcter públic, d'adscripció obligatòria, que agrupen tots els empresaris de la demarcació, els quals han de pagar una quota que oscil·la entre els cinc euros l'any per a un petit comerç i els 6.000 euros per a una gran empresa.

Entre Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears hi ha un total de vint cambres de comerç: tretze a Catalunya, cinc a València i dos a Mallorca, que agrupen més de 910.000 empreses (el requisit per estar censat és ser empresari o autònom i tenir beneficis). En conjunt, manegen un pressupost de 63,91 milions d'euros, deu cops superior al que tenen les patronals, l'altra organització encarregada de

vetllar pels interessos dels empresaris, encara que d'adscripció voluntària.

Les cambres organitzen cursos de formació, programen expedicions comercials a l'estranger, ofereixen serveis a les empreses, realitzen funcions d'arbitratge en cas de conflicte i actuen com a òrgans consultius de les administracions. Aquesta última característica les ha convertides en *lobbies* que proven d'influir sobre les decisions polítiques.

Algunes d'aquestes funcions són determinades per llei, però una anàlisi crítica revela que hi ha duplicitats amb les d'altres organismes, públics o privats. La promoció exterior, que les cambres han de coordinar amb l'Institut Espanol de Comerç Exterior (ICEX), també és realitzada a casa nostra pel Consorci de Promoció Comercial (COPCA) i l'Institut Valencià per a l'Exportació (IVEX), dependents, respectivament, de la Generalitat de Catalunya i de València.

El mateix passa amb la resta de funcions. L'organització de cursos de formació s'ha convertit també en patrimoni de les patronals, que en els darrers anys cada vegada organitzen més cursos per a empresaris, autònoms, i fins i tot aturats. També les tasques d'assessorament en qualitat i innovació són realitzades pel CIDEM a Catalunya, que depèn de la Conselleria d'Indústria, i la xarxa d'instituts tecnològics IMPIVA, al País Valencià. Quant a la creació d'empreses, la finestreta única de les cambres competeix amb els anomenats serveis d'autoempresa que han creat tant governs autònoms com nombrosos ajuntaments. I si ens referim al serveis de mediació, aquests també han estat impulsats per alguns gremis (comerciants) i conselleries. No som, per tant, davant una excessiva dispersió d'esforços, que contraria la regla bàsica número 1 dels negocis que parla de l'optimització dels recursos?

"Des d'un punt de vista econòmic, l'actual funcionament no és òptim, perquè un empresari contribueix a la vegada al sosteniment de les cambres de comerç, a través de la quota cameral; de les patronals, a través de la contribució d'associat, i dels diferents organismes de l'administració, a través dels impostos", explica Agustí Ullied, professor del Departament

Durant anys les cambres han cobert llacunes que no cobrien ni l'administració ni les patronals. A les fotografies les cambres de València (a l'esquerra), Tarragona (dalt) i Mallorca (al costat d'aquestes línies).

d'Economia d'ESADE. Una opinió que comparteixen la majoria de consultats, que reclamen una major coordinació.

Delimitar els papers. Ramon Vila, que té la doble condició de directiu de la patronal Pimec-Sefes i membre del ple de la Cambra de Barcelona, considera que "en el futur s'ha de delimitar els papers entre cambres, patronals i administració i s'ha d'anar cap a una suma d'esforços en benefici de totes les empreses". Una posició que també defensa Joan Pujol, secretari general de la patronal Foment, que agrupa les grans empreses de Catalunya, i segons el qual "cal buscar una major coordinació i optimització de recursos". "No pot ser —diu— que una patronal faci una missió comercial al Brasil per fomentar les inversions catalanes en aquell país i posteriorment hi vagi la cambra; el mateix passa amb els cursos de formació: uns, els hauria de fer la

cambra, i els altres, les patronals, dependent de qui ho faci millor."

Segui com sigui, el fet és que durant molts anys les cambres han cobert llacunes que no cobrien ni administració, ni patronals. El secretari general de la Cambra de Comerç de Sant Feliu de Guíxols, Martí Rondas, explica que a la seva demarcació, que agrupa 7.000 empresaris, "es van organitzar cursos de català abans que ho fes la Generalitat" i quan aquesta va començar a fer-ho van plegar perquè "no tenia sentit". El mateix passava amb temes bàsics com la comptabilitat, que ningú impartia. "Ara —explica— només organitzem cursos molt específics que no cobreixen ni les patronals ni el Govern."

El discurs de la coordinació ha començat a calar entre els empresaris. En aquest sentit, cal destacar la iniciativa que duen a terme al País Valencià les cambres de comerç, les patronals i l'administració. Segons explica el secretari

de la Cambra d'Alcoi, Roberto Pallà, "entre els mesos d'octubre i novembre ens reunim totes les parts i consensem un programa d'actuacions en missions comercials per evitar duplicitats. Gairebé mai no hi ha problemes", diu.

Als darrers anys, les cambres han incrementat de manera substancial els seus serveis a les empreses. S'ha creat la finestreta única, que permet fer des d'una cambra tots els tràmits necessaris per crear una empresa. S'ha impulsat Camerfirma, una societat encarregada de gestionar un sistema de certificació digital que garanteix la seguretat en les transaccions electròniques. S'han creat potents bases de dades (d'exportadors, importadors, subcontractistes...) que faciliten els contactes entre empreses. A tot això cal afegir els serveis tradicionals: cursos de formació (les cambres són la segona institució educativa de l'estat després de l'ensenyament públic), assessorament jurí-

JORDI PLAY

Als darrers anys, les cambres han incrementat de forma substancial els seus serveis a les empreses, especialment en àmbits com la formació, la promoció exterior i les noves tecnologies.

dic, avantatges comercials (en hotels, benzineres, aparcaments, etc.), protecció de marques i suport tecnològic i mediambiental, a més d'actuacions puntuals com cursos per a l'adaptació a l'euro.

En la prestació de serveis, cada cambra actua de manera autònoma i algunes han buscat fórmules imaginatives per oferir-ne de millors. Destaca, per exemple, la concessió de beques per la Cambra de Barcelona a empresaris i treballadors per cursar estudis, o els cursos de valencià que fa la Cambra de València. Però una actuació del tot remarcable és la que duu a terme la Cambra de Mallorca, Eivissa i Formentera, que ofereix crèdits preferencials per a facilitar la creació d'empreses.

Els emprenedors han de presentar un pla de viabilitat, i en cas de ser aprovat, reben préstecs a baix interès de fins a 60.000 euros a càrrec d'entitats financeres locals com Sa Nostra o Banca March. El president de la institució, Miquel Lladó, explica que "s'ha atès el 80% de les sol·licituds i hem contribuït a crear una seixantena d'empreses".

Veus crítiques. El ventall d'ofertes de les cambres les ha convertides en una mena de central de serveis, que, tanmateix, no ha servit per silenciar les veus crítiques d'algunes petites i mitjanes empreses, que es queixen de falta d'atenció. Un cas significatiu, el van protagonitzar recentment un grup de 267 empresaris autònoms de la comarca del Maresme que van fer arribar un escrit de queixa a la Cambra de Barcelona. Segons Carme Nicolàs, portaveu d'aquest col·lectiu que agrupa propietaris de bars, restaurants, fruiteries, videoclubs i perruqueries, entre d'altres, "la Cambra no presta cap servei al petit comerç, perquè nosaltres ni importem, ni exportem, ni participem a cap fira de mostres. La Cambra ni tan sols ens envia un butlletí informatiu, només es limita a passar-nos el cobrament dels rebuts de la quota anual".

Les crítiques també provenen a vegades de les cúpules patronals, tradicionals rivals de les cambres. A València encara es recorda el creuament d'acusacions entre el president de la patronal Cierval, Rafael Ferrando, i el president de la Cambra de València, Arturo Virosque. Ferrando va acusar la Cambra de "no prestar a les

empreses els serveis que necessiten", a més de criticar la seva "excessiva dependència" de l'administració autonòmica, que encapçala Eduardo Zaplana.

Quotes obligatòries. Però el descontentament d'aquests sectors empresarials va més enllà i apunten cap a l'obligatorietat de la quota cameral. "En una democràcia —es lamenta Carme Nicolàs— ningú no hauria de tenir dret a obligar-me a pertànyer a una institució en contra de la meua voluntat i menys a haver-hi de contribuir econòmicament." El pagament de la quota cameral, una obligació que no existeix en altres organitzacions empresarials, va ser objecte de duríssimes crítiques a principi dels noranta per part dels sectors ultraliberals del PP, alimentats per la patronal espanyola CEOE. Aquesta disputa, que posava en perill la mateixa subsistència de les cambres, va acabar amb una sentència del Tribunal Constitucional en què decretava l'obligatorietat de l'afiliació i el pagament de la quota. La polèmica va provocar, però, una rebaixa substancial de les contribucions.

En l'actualitat, el 90% dels empresaris paguen voluntàriament i s'ha posat fi a l'allau de recursos davant dels tribunals. "Arran de les successives rebaixes de les quotes que s'han fet el 1993 i el 1996 s'ha guanyat molt en fidelització dels empresaris", explica Belén Veleiro, directora del Departament Jurídic del Consell Superior de Cambres de Comerç, que agrupa els 85 ens camerals de l'estat espanyol. Veleiro explica que "a poc a poc, les empreses s'han anat posant al dia en el pagament de les quotes endarrerides, i en cas d'impagaments és la mateixa Agència Tributària la que es preocupa de perseguir els morosos". Entre els insubmisos, no solament hi ha empresaris descontents, sinó també grans empreses, per exemple en el cas de la Cambra de Barcelona, els principals morosos són les caixes d'estalvis i algunes empreses filials de La Caixa.

La resolució del conflicte sobre l'obligatorietat de pagar la quota cameral ha reconduït les tenses relacions entre patronals i cambres, que tenen l'origen en la disputa d'una mateixa clientela: els empresaris. El tradicional anticameralisme de les patronals ha donat pas a l'interès

Qui presideix les cambres de comerç?

País Valencià

Castelló
Salvador Martí Huguet, tercer mandat
 5.978.724
 30.000

València
Arturo Viroque Ruiz, quart mandat
 11.030.000
 123.817

Alicol
Enrique Rico Ferrer, tercer mandat
 389.350
 5.479

Alicant
Antonio Fernández Valenzuela, primer mandat
 4.990.000
 90.000

Oriola
Juan Francisco Cerdan Martínez, primer mandat
 255.808
 4.000

Illes Balears

Mallorca, Eivissa i Formentera
Miquel Lladó Oliver, segon mandat
 4.297.236
 57.027

Menorca
Hipólito Mercadal Pascual, segon mandat
 270.000
 8.000

Catalunya

Barcelona
Miquel Valls, és el que té més possibilitats de ser nou president, en substitució d'Antoni Negre. No se sabrà fins el 21 de Juny.
 22.500.000
 348.083

Sant Feliu de Guíxols
Juan Puig i Valls es presenta a la reelecció el 19 de Juny
 231.600
 6.932

Girona
Antoni Hostench es presenta a la reelecció el 19 de Juny
 2.355.499
 64.423

Palamós
Josep Colomer es presenta a la reelecció el 19 de Juny
 250.000
 6.000

Manresa
Jordi Santasusana es presenta a la reelecció el 17 de Juny, enfront de la candidatura de Diego Sánchez
 656.972
 14.587

Terrassa
Albert Vilardell, segon mandat
 2.381.000
 28.365

Tortosa
Valentín Faura Sanmartín, segon mandat
 478.654
 12.978

TOTAL

66.910.648

910.345

CLAU

Pressupost per a l'any 2002 en euros

Nombre d'empreses que paguen IAE

Tarragona
Jaume Ferrer Clapés, primer mandat
 1.553.201
 26.101

Lleida
Joan Simó Burgues, tercer mandat
 1.350.000
 27.500

Valls
Marcel·l Morera Figuerola, primer mandat
 245.000
 3.000

Tàrragona
Sylvia Falip Toló, segon mandat
 262.389
 3.489

Reus
Francesc Cabré Masdeu, novè mandat
 1.105.000
 17.750

Sabadell
Antoni Penarroja, segon mandat
 3.330.215
 32.814

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per les cambres / Gràfic: VANESSA PRIETO

de les seves cúpules per fer seure els seus homes de confiança en llocs destacats dels plens de les cambres, en una versió moderna del "si no pots amb el teu enemic, uneix-te amb ell". De manera que les empreses arriben a pagar entre 9.000 euros i 24.000 euros en despeses electorals per obtenir un escó a la cambra.

Aquest desembarcament de les patronals, que s'ha fet visible en les recents eleccions a les cambres, ha estat denunciat per associacions crítiques com el

Grup Cameral que sosté que les cambres "han de ser independents d'altres organismes per poder defensar els interessos generals dels empresaris i no els d'un determinat grup o patronal".

El Grup Cameral, nascut a Barcelona per mà de l'empresari metal·lúrgic Josep Morell, considera un pacte contranatura la candidatura conjunta promoguda entre l'aspirant a la presidència d'aquesta corporació, Miquel Valls, i l'exconseller d'Economia de la Generalitat i vicepresi-

dent de la patronal Foment, Josep Manuel Básanez. Aquest acord, beneït pel Govern català i l'altra patronal, Pimec-Sefes, també ha estat molt criticat per l'empresari Josep Maria Pujol Artigas, que en les anteriors eleccions va disputar la presidència de la Cambra a Antoni Negre. Segons Pujol Artigas, a les cambres "hi ha hagut un repartiment de càrrecs previ a les eleccions". "Em pregunto si toleraríem que això passés, per exemple, en les eleccions a l'Ajuntament de Bar-

JORDI FLAY / RAFA GIL

El procés electoral a les cambres, que està a punt de finalitzar, ha estat exempt de grans tensions, amb alguna excepció com la de Barcelona, on el suport de les patronals a la candidatura de Miquel Valls ha generat polèmica.

celona", es lamenta. Miquel Valls es defensa d'aquesta acusació i explica que la presència de Básanez i altres membres de la patronal a la cambra "permet l'acostament entre dues sensibilitats diferents i això redunda en benefici de tots".

La tensió electoral que hi ha hagut a Barcelona no s'ha reproduït a la resta de cambres dels Països Catalans. En general, els processos han estat una bassa d'oli en comparació amb la tupinada que va protagonitzar l'empresari Fernando Fernández Tapias a Madrid. Tot i així, en la majoria d'ens camerals, els mecanismes i tentacles de la cooptació han teixit majories entorn dels presidents i equips directius, que en la majoria de casos seran els mateixos. Només hi ha haurà cares noves en algunes cambres com Barcelona, Alacant i Tarragona, i s'ha de veure Manresa.

Els empresaris s'abstenen. Gairebé tots els empresaris viuen al marge d'aquestes lluites soterrades de poder, com demostra el fet que només un 3% de l'electorat ha votat en les seves cambres respectives. La majoria ha optat pel silenci còmplice davant la candidatura única del seu sector. L'altíssima abstenció, inusual a qualsevol altra institució democràtica, sembla que ha deixat indiferents els governs autonòmics, encarregats de vetllar pel funcionament de les cambres. Cap polític ha lamentat aquest fet i només s'han escoltat veus aïllades que han reclamat canvis en el sistema electoral.

En l'actualitat, els empresaris censats d'una cambra escullen per sufragi univer-

sal el 85% de les empreses que són membres del ple, entre unes llistes en les quals abunden les candidatures úniques en els diferents sectors econòmics; el restant 15% és reservat a les patronals. El president és escollit pel ple un cop constituït. En aquest context, hi ha qui reclama, com Pujol Artigas, que se substitueixi l'elecció indirecta del president per una altra de directa. La majoria, però, aposta per introduir millores en el sistema actual, permetent per exemple el vot electrònic, i que s'aclareixi qui té dret a votar en una empresa, ja que l'elecció de membres del ple es fa sobre persones jurídiques.

Però el debat sobre el sistema electoral no és l'únic que les cambres hauran d'afrontar els propers anys. Més important serà definir el seu paper en el teixit econòmic del territori, on ara tenen poca implicació en qüestions com la gestió d'infraestructures.

Aspiracions no resoltes. Les cambres aspiren a gestionar els aeroports, com passa a França o Holanda, però aquesta pretensió topa amb la visió centralista del Govern central, tot i que paradoxalment aquesta possibilitat està reconeguda en la llei de cambres de 1993. En aquesta reclamació, tant la Cambra de Mallorca com la de Barcelona van ser capdavanteres. "Nosaltres volem gestionar tots els aeroports —explica Miquel Lladó—, no solament les centrals de mercaderies, perquè són infraestructures estratègiques per a les empreses i ara no funcionen prou bé."

“Tenim pendent la gestió d'infraestructures”

Carles Castells

Director gerent de la Cambra de Barcelona

Té a les seves mans el pressupost més elevat de totes les cambres de comerç dels nostres territoris, el de la Cambra de Barcelona: 22,5 milions d'euros per al 2002. Carles Castells va arribar a la Cambra de Barcelona amb l'equip d'Antoni Negre el 1991 com a vicegerent, i des de 1995 és la persona que capitaneja els comptes de l'entitat.

—Com es finança la Cambra?

—Hi ha dues grans vies d'ingressos: el que anomenem recurs cameral permanent, que són les quotes dels empresaris, i la resta de recursos que podem generar per la nostra activitat.

—Quina de les dues vies té més pes actualment?

—L'any 1991 nosaltres ingressàrem, per serveis, 360.607 euros, que en aquells moments representaven no ben bé el 4% del pressupost. I l'any passat ens vam situar en els 4,81 milions d'euros, que representa el 25%. És un salt impressionant. I això ho hem fet contemplant la plantilla. Quan vam arribar hi havia 176 persones i actualment no arribem a 170. Faci un càlcul de productivitat. Per tant, l'any 1991 les quotes representaven el 96% dels ingressos, i actualment, el 75%.

—La idea de la Cambra és aprofundir en l'autofinançament, per no dependre tant de les quotes. Però com es pot fer si, a diferència d'altres països, el nivell competencial és més limitat?

—Tenim un problema, que la llei no atribueix a les cambres la gestió de serveis que puguin incrementar significativament l'autofinançament. A França tenen les infraestructures, a Itàlia, el

CAMBRA DE BARCELONA

Registre Mercantil. La situació canviaria si nosaltres poguéssim gestionar un registre d'empreses d'algun tipus i poguéssim cobrar tant per alta. La gestió d'infraestructures, reconeixem que la tenim pendent. Hem fet alguna cosa a través d'una societat, que és GPA, amb la qual ens hem presentat a alguns concursos a l'Aeroport de Barcelona, per a la gestió de l'aparcament. Aquesta és una via que entenem que podria donar molt, i l'altra són els convenis amb l'administració.

—Quina mena de convenis?

—Hi ha altres cambres, com la de València, que tenen en el pressupost una part molt important de recursos que no vénen de les quotes. És que dó-

na molts serveis? No, el que té són convenis amb l'administració autonòmica que hi aboca molts diners. Convenis per fer cursos de formació empresarial, per exemple. Al País Valencià i a Astúries, les cambres surten molt més beneficiades de les subvencions o els ajuts públics, perquè la reacció natural de l'administració a l'hora de fer nous programes és adreçar-se a les cambres. Aquí ho hem reclamat moltes vegades.

—En els anys noranta el debat sobre la constitucionalitat o no de les quotes va fer que algunes empreses deixessin de pagar. Quina és la situació actual?

—D'absoluta normalitat. El cobrament en període voluntari (després hi ha el període en via executiva) de l'impost de societats està per sobre del 95% i en el conjunt d'impostos (IAE i IRPF) podem estar en el 87%. El comportament s'ha normalitzat del tot.

—D'aquests deu anys de gestió a la Cambra, què en destacaria?

—El fet de posar a punt i en ple funcionament la maquinària. Hem desburocratitzat i desfuncionatitzat la Cambra. Quan hi vam arribar el reglament prohibia contractar personal laboral. De 176 persones que hi havia el 1991, 116 eren funcionaris, amb horaris indescriptibles, uns drets passius impressionants... Nosaltres ho vam parar, i actualment n'hi ha 67. Hem laboralitzat absolutament la Cambra i això ens ha servit per a ampliar la capacitat d'atendre el servei a l'empresa. Els nostres diners són els dels empresaris i feia molta falta millorar la transparència. B. A.

Acaben de fer la declaració de la renda...

... i s'han estalviat molts diners

En el moment de contractar un pla de pensions s'ha de pensar en el futur i preparar la jubilació. Però també en els avantatges fiscals immediats. Pensi ara en la declaració de renda de l'any que ve i no deixi per a final d'any la decisió de contractar un pla de pensions: planifiqui des d'avui mateix les seves aportacions periòdiques.

Recordi que podrà estalviar-se fins a un 48 % de la quantitat aportada en la pròxima declaració.

Sàpiga avui mateix quant es pot estalviar en impostos l'any que ve

Informi-se'n a qualsevol oficina, trucant al **902 323 555**

o bé per Internet

BancSabadell

www.bancsabadell.com

Solbank

www.solbank.com

BancoAsturias

www.bancoasturias.com

Les cambres van aconseguir el 1997 entrar en els consells d'administració dels ports, arran d'una reforma legal introduïda per CiU a canvi de donar suport a la investidura de José María Aznar. Però la presència de les cambres encara és escassa o nul·la a les zones franques dels ports, a les zones d'activitats logístiques o a les promocions urbanístiques de caràcter empresarial de les ciutats, com s'ha vist al districte 22@ de Barcelona.

I en el tema de fires, encara hi ha camí per recórrer, després d'alguns daltabai-xos. A Barcelona, la Cambra ha perdut el control sobre la Fira després de no donar resposta al creixement d'aquesta entitat i perdre posicions respecte a la Fira de Madrid. Ara s'ha refundat el consorci, en el qual continua participant la Cambra, l'Ajuntament, hi ha entrat la Generalitat, però se n'ha deixat fora el Govern central. A les Balears, la Cambra de Mallorca manté converses amb el Govern de Francesc Antich per poder tenir participació a l'Institut Firal de Balears (Infegal), l'organisme públic encarregat d'organitzar les fires a les Illes. "Un primer pas en aquesta línia seria entrar en el nou recinte firal que es construeix a Palma", diu el president Miquel Lladó.

Velles aspiracions en què les cambres no solament es juguen millores considerables pel que fa als seus pressupostos, sinó també la seva capacitat de participar activament en el desenvolupament econòmic del territori. Les coses, però, poden canviar en poc temps. La llei de cambres de Comerç de Catalunya que s'acaba d'aprovar per unanimitat recull explícitament que "les cambres catalanes podran gestionar infraestructures i ser escoltades en tot allò que afecti els interessos econòmics en general", alhora que limita la permanència d'un mateix president a tres mandats i crea el Consell General de Cambres de Catalunya, encarregat d'avaluar tots els projectes legislatius que afectin l'economia catalana. La llei també preveu que les cambres gestionin ajuts públics per delegació de l'administració (per exemple, subvencions per reconvertir el petit comerç) i que hauran de sotmetre els seus balanços a la fiscalització de la Sindicatura de Comptes.

Joan Corbera